

Чи здійснюють адвокацію кредитні спілки в Україні?

У 2017-ому кредитні спілки отримали унікальний для нашого ринку досвід з адвокації – виключення з Директив ЄС вимог до початкового капіталу у розмірі не менше 5 мільйонів євро, що унеможливило б діяльність українських кредитних спілок. Це було досягненням спільної роботи державних органів, ВАКС і самих кредитних спілок. Однак чи має системний характер адвокація для кредитних спілок в Україні? Давайте розберемося.

Дж. Долан¹: «Адвокація – це спосіб мислення. Це процес, а не рішення»

Сьогодні громадянське суспільство (різні недержавні, неприбуткові організації, які представляють волю та інтереси громадян) все частіше вживає термін «адвокація», адже з розвитком держави взаємовідносини між владою, суспільством і бізнесом ускладнюються. Чому тут ідеться про адвокацію? Спочатку дамо визначення цьому поняттю.

Термін «адвокація» походить від англійського *advocacy* (адвокасі), що виникло з двох грецьких слів – *ad* (тут, зараз) і *voce* (звати, закликаючи). Отже, дослівний переклад *advocacy* – рекомендація, підтримка, аргументація, просування ідеї чи проекту рішення. У той же час, існує ширше розуміння цього поняття. Наведемо, наприклад, визначення Інституту адвокації у Вашингтоні: «Адвокація складається з організованих зусиль і дій, які ґрунтуються на реальному стані речей. Ці організовані дії порушують приховані, раніше ігноровані проблеми, з метою впливу на громадську думку й політику для того, щоб спільнота наблизилася до справедливого та гідного суспільства».

В Україні адвокація часто виникає там, де, до прикладу, потрібно протистояти незаконним забудовам скверів і дитячих майданчиків, махінаціям у житлово-комунальній сфері тощо. Завдяки адвокаційній діяльності люди домагаються внесення змін у законодавство і нормативні акти, а також реагують на порушення прав громадян, компаній і установ. У нас уже створений [Інститут професійного лобіювання та адвокації](#), який у тому числі організовує відповідне професійне навчання у Вашингтоні й Брюсселі. Одразу слід зазначити, що адво-

кація та лобізм – різні процеси.

Слово «лобізм» (від англ. *lobbyist*) у дослівному перекладі – парламентські кулуари. Лобіювання є діяльністю з метою вплинути на дії, політику або рішення посадових осіб, найчастіше законодавців або членів регулюючих органів. Існують професійні лобісти – люди, чийм заробітком є здійснення впливу на законодавство, регулювання або інші урядові рішення, дії чи політику від імені групи або людини, хто їх наймає.

Таким чином, головна відмінність між цими двома процесами полягає в тому, що адвокація направлена на вирішення суспільних проблем із залученням громади, а лобізм – оплачувані дії в інтересах бізнесових, політичних чи інших кіл.

«Рівень включеності представників громадських організацій у державотворчі процеси в Україні є безпрецедентним на теренах Східної Європи», – стверджує Ярослав Юрчишин, виконавчий директор [Transparency International Ukraine](#), консультант з питань адвокації та GR.

Етапи адвокації: шлях від визначення проблеми до моніторингу та оцінки політики

Адвокаційна діяльність громадськості пов'язана з політикою державотворців, адже на етапі розробки рішення політики залучають усі можливі сторони, у тому числі громадські й професійні організації, щоб максимально узгодити всі інтереси. Однак аби громадськість долучали до зазначених процесів, вона має проявляти певну активність. Розглянемо на схемі, які етапи є для цього обов'язковими.

¹Джон Долан – обіймав посаду керівника відділу бібліотечної політики при Раді з музеїв, бібліотек і архівів (Великобританія), займався адвокацією.

Адвокація на ринку кредитних спілок в Україні

Зважаючи на соціальну спрямованість кредитних спілок і спосіб їх заснування (як каса взаємодопомоги), ці фінансові установи є важливими для української громади. Однак на рівні держави не завжди та не в повному обсязі розуміють потребу українців у кредитних спілках. Відповідно, можливо-владці підвищують вимоги до цих фінансових установ, не зважаючи на їхню специфіку. Власне, одна з функцій ВАКС — пояснити саме на державному рівні, що таке кредитна спілка, яка її кооперативна природа, а також відстоювати інтереси громадськості, котра користується послугами кредитних спілок. Чому? Бо наявність на фінансовому ринку України кредитних спілок — це доступні фінансові інструменти для малозабезпечених верств населення.

За даними Нацкомфінпослуг (станом на 31.03.2018 р.), членами кредитних спілок в Україні є 566,2 тис. осіб. ВАКС, аналізуючи

діяльності кредитних спілок, які входять до асоціації, відзначає покращення їхніх основних показників, що також підтверджує потребу пересічних українців у послугах спілок, а відтак і в їх існуванні.

Протягом майже 15-річної роботи ВАКС постійно здійснює адвокаційну діяльність, яка полягає в конструктивному діалозі з державними органами та політичними силами задля вдосконалення ринку кредитної кооперації в Україні та захисту прав споживачів цих фінансових послуг.

У 2017 році головним досягненням в адвокаційній діяльності стало те, що 29 вересня питання стосовно виключення кредитних спілок України зі сфери застосування Директиви 2013/36/ЄС та Регламенту ЄС 575/2013 (вимоги Директиви 2013/36/ЄС до початкового капіталу у розмірі не менше, ніж 5 мільйонів євро, що унеможливить діяльність кредитних спілок), яке піднімала українська сторона, підтримано на засіданні Комітету асоціації Україна — ЄС та вне-

сено до Протоколу. ВАКС доклала до цього чимало зусиль: співпрацювала з Нацкомфінпослуг, Мінекономрозвитку, НБУ, НКЦПФР і міжнародними експертами.

Адвокація з питань кредитних спілок існує й на світовому рівні – нею займається Світова Рада кредитних спілок (World Council of Credit Unions, WOCCU). З «10 найкращими адвокаційними заходами Світової Ради в 2017 році» (World Council's Top 10 Advocacy Successes of 2017) мовою оригіналу (англійською) можна ознайомитися [тут](#).

Отже, адвокаційна діяльність уже стала невід'ємною частиною багатьох ринків, у тому числі кредитних спілок. Надалі її роль у побудові взаємовідносин між владою, бізне-

сом, кооперативними установами та громадянським суспільством, на думку експертів, тільки посилюватиметься, оскільки існує протистояння думок, інтересів і підходів, що неодмінно позначається на законотворчих процесах у всіх країнах.

Підготувала Анна Нагребельна

У статті використані матеріали:

- 1) публікації Ярослава Юрчишина, виконавчого директора Transparency International Ukraine, консультанта з питань адвокації та GR;
- 2) данні ВАКС, Нацкомфінпослуг;
- 3) Української Гельсінської спілки з прав людини;
- 4) Transparency International Ukraine;
- 5) Програма «Радник з питань ВПО».

Установи й організації, які займаються адвокацією в Україні (для прикладу)

Адвокаційний центр [Української Гельсінської спілки з прав людини \(УГСПЛ\)](#) зараз працює над одинадцятьма кампаніями. Провідними серед них є кампанія *Pacta Sunt Servanta*, що полягає у спостереженні за дотриманням договорів; кампанії щодо порушень прав людини на території тимчасово окупованого Криму та в зоні АТО; щодо антикорупційного законодавства, реформи правосуддя та люстраційного законодавства. Серед інших питань, яких стосуються адвокаційні кампанії УГСПЛ – закон про внутрішньо переміщених осіб, сервісна робота з Центром Стратегічних Справ та громадськими приймальнями УГСПЛ; моніторинг сесій ПАРЄ, а також Мінські домовленості, міграційне законодавство та порушення прав людини під час сьомої хвили загальнонаціональної мобілізації.

[Transparency International Ukraine](#): «Ми є потужним представництвом глобального руху, який має єдине бачення світу, де державні структури, ділові кола, громадянське суспільство і щоденне життя людей вільні від проявів корупції. У 2018 ми маємо сильну аналітичну складову, основною діяльністю є напрацювання та аналіз антикорупційних політик в Україні, рухаємось до повноцінного полісі-центру. Ми перебуваємо у перехідній стадії між активістською організацією і полісі-центром.

Наша місія: знизити рівень корупції в Україні шляхом сприяння прозорості, підзвітності та доброчесності публічної влади і громадянського суспільства».

[Програма «Радник з питань ВПО»](#): створення департаменту стало відповіддю на численні виклики, які виникали під час роботи Програми радників з питань ВПО.

Працівники та працівниці департаменту аналізують інформацію, що надходить від радників на місцях, розподіляють інформаційні потоки, готують експертні висновки та займаються довгостроковим і середньостроковим плануванням. Крім того департаментом виконується планування, впровадження та моніторинг адвокаційних кампаній.

Діяльність Департаменту спрямована на представництво та захист інтересів громадян України, що є ВПО та/або проживають в зоні проведення АТО або тимчасово окупованій АР Крим, з метою отримання ними доступу до благ, на які вони мають право, але не можуть його реалізувати.

Досягається така мета через взаємодію з державними структурами на всіх рівнях (від Кабміну до УПСЗН), міжнародними та національними громадськими організаціями, лідерами думок.

ДОВІДКА